

EGYBEGYŰJTÖTT VERSEK
1925–1933

1925

ALÁZATOS KÉRDÉS AZ ÉLETHEZ

Csendesen, lakájos alázattal kérdezlek,
te céda, te szent, te gyönyörű:
miért ez?

Miért ez? Miért, hogy reggel lerombolod azt,
mit éjjel lopott fénynél építettem,
hogymint senki se lásson?

Hogymint eltakarod ködös kőpönyegeddel
a távoli horizontokon ragyogó szigeteket,
melyeken egykor kiköthettem volna?

Hogymint szétszóród emlékeim aszott, illatos lapjait,
mint hamut a szélbe?

Kérdezlek, drága: hát minden hiábavalóság?

Letörtöd a mosolyt orcámról,
és szememben eloltod a remény lámpását.
Kifürkészed lelkem minden zugát,
ahová lelkemből kiizzadt gyöngyöket rejtegettem,
és te ellopod a gyöngyöket, az én kínos-jajos
gyöngyeimet,
és kihajítod őket a közönybe, a semmibe.

Kiszívod az erőt karomból,
szívemből, tüdőmből,
és a láz iromba, vörös kucsmáját szorítod fejemre –
Ó!

Fejemben úgy ugrálnak a gondolatok, mint ördögfiókák
a varangyos üstök körül.

Balog búval, félrebillent fejjel ülök,

mint részeg, rogyant karneváli figura.
Egyedül vagyok.
Gyenge vagyok.
Szegény vagyok.
Beteg vagyok –
de még mindig a tiéd vagyok?

Te rám nevensz, aranyokat csorgatsz le ujjaidról,
majd ölelésre tárod a karod,
pedig nem keltek neked:
se barátoknak, se szeretődnek, se fiadnak.
Csak nevensz, gúnyolsz engem, mert
nyiszlett és nyomorult vagyok.
Kérdezlek téged, te gyönyörű:
meddig tart a játékos?
mikor hajítasz el magadtól?
Kérdezlek szomorúan és köhögősen:
Miért ez? Miért ez!?
Te drága, te csodálatos,
te egyetlen, akit örökkön
szeretek, s akinek szerelmére
örökkön vágyok.

1926

ISMÉT LEOPARDI

Mint javíthatatlan bűnöző,
mint szífvé szenvedély reszketős rabja,
visszatérek hozzá.

Pedig elvesz tőlem
hitet és mosolygást,
kedvet és csókvágyat,

reménylős kétkedést
s minden röpké mámorbuborékot,
mellyel a pillanat nagy néha
megajándékoz.
Elvesz tőlem mindent,
s én odaadok mindent,
s pucéran, pulyán, fázva állok
szembe a halállal.
Semmim sincs, pőre vagyok,
mint a hajótörött.

„Il vivere e sventura” –
olvasom, ismétlem, szinte könyvetéve.
Kint már beborult,
eső lóg az estben,
mint rojtos rút kárpit halott kapujában.
Falu, Recanati, balga parasztok,
trágyaszag, árvaság, sajtó sivárság
és bent a szobában sok könyv,
sóhaj, gondolat, papiros
meg kurta köhögés:
Halál!

„Al gener nostro il fato
non dono che il morire” –
olvasom, ismétlem, szinte könyvetéve.
Kint már beborult,
sötét van, este van,
eső lóg az estben,
mécis pislog libegve,
oly fáradt már a láng,
mint kőkadt kankalinfej.

Ó, a lét elszáll, és mi is
eltűnünk nyomtalanul.
Kialszik a kanóc,
sötét lesz, éjjel lesz,
éjjel lesz, álom lesz,

álom lesz, halál lesz.
Halál!
és jaj! – nincs tovább!

De felscren a mécs,
és ványadt, vértelen
fényt lehel a papirosra.
Írni kell, míg csak pislákol a láng,
írni kell a sok könyv között köhögősen
valakinek,
egy megértő, kései barátnak,
aki száz év múlva egy hasonló
bús, bandzsa falusi estében
sok könyv között köhögősen
olvasni fogja a Recanatiban leírt sorokat.

Ís a kései barát, mikor ezekre
az írásokra hajol, úgy érzi,
mintha titokzatos, fekete tó
tükre fölé hajolna:

látja a lelkét.

HAJNALBAN, KIS ÁLLOMÁSON

Ásftós, mosdatlan vasutas
őgyeleg az izzadt, keserű váróteremben,
melyben az utálat öklöndözik
leragadt szemekkel.
Zsírfojtos batyuk, kajla kosarak,
szurtos parasztok kuporognak
bűzben bóbiskolva.
A villany oly gyenge már,
mint ájult apáca.

Jön a hajnal fázósan és mogorván,
piszkosan tápáskodik fel a téglagyár mögött.
Tárcsák verődnek össze,

kopott, koldus vagonok szégyenkeznek
a rosszkedvű rideg virradatban.
Beteg lámpa inog
bánatos ívben,
füttyül a tolató
fanyarul, fáradtan,
zöld a váltó szeme:
mehet!

És te megjelenesz fehér kalappal,
üdén és kívánatosan,
tisztán tündökölve és titokzatosan,
mint színpadi csoda.

Ki vagy?

Houbigant árja úszik mögötted,
puha hálósobák szaga,
a hordár bőröndöket hoz,
melyeken színes cédula.
„Albergo della Luna Palermo” –
szól az egyik s a másik így beszél:
„l'Hotel Imperial Bruxelles.”
Vidám szerelmes ágyból jöttél,
esti fürdő után,
csókszapor után,
csókmámor után,
és boldogan aludtál,
mint jóllakott vadállat.

Ki vagy?

Szép vagy.

Göggösen lépkedsz a peronon,
illatok fátyla libeg utánad,
s én búsán, irigyen találgatom
kiléted, utad, múltad
s a célod.

Ritka, idegen virág vagy,
kinek nem tudom nevét és honát,
de szédülve szívom illatát.

Szép asszonyi élet vagy,
akit nem ismerek,
aki csak idegen férfiak számára
kín, gyönyör, élmény és csoda,
míg nekem csak vágyakat csókoló
szomorúság.

Istennő vagy, aki eltűnik,
mint minden égi jelenség,
aki kényesen és kényszeredetten lépked
ezen a bűzös, döglődő,
batyus kis állomáson,
ebben a rút, rideg, rossz szagú reggelben.

Titok vagy-e, vagy messzi vágy?

Úgy szeretnék veled menni,
messzi menni,
messzi menni,
veled menni . . .

Veled menni,
te fehér kalapos, te isteni, te drága,
és soha vissza nem jönni
e bűzös, bánatos, batyus kis állomásra.

HISZED-E, DRÁGA,

hogyan eljön a dél, a zenit, a csúcs
hogyan eljön egyszer a magasztos csend,
amikor angyalokkal és istenekkel
társaloghatok?
Híszed-e, hogy meglátogat valaha
a beteljesülés,
mint Sába királyné-asszonya?
Én csak viszem a poros, pulya napokat a vállamon,
mint rabszolga a követet a piramishoz.

Feljutok-e valaha a gúla csúcsára,
ahonnan a tengert látni,
amely végtelen?
Van-e közöm messzeséghez, végtelenhez,
viharhoz és vízözönhöz?
Ó, mondd, igen?

Kis napok kövével játszom még mindig,
pedig az évek szállnak már felettem,
mint sűrű, őszi madarak.
Szállnak, szállnak . . .
Jön az este.
És én kis napok kövével játszom még mindig,
s arról beszélek,
mit fogok csinálni, majd ha nagy leszek.
Pedig én oly jól tudom,
mint az a sápadt kisfiú,
kinck szeméből halál integet,
hogymég nem leszek nagy.
Mégis kérdezlek:
hiszed-e
hogymég eljön a dél, a zenit, a csúcs,
a messzeség s a végtelen?

Ó, mondjad: bízol bennem?
Hiszen gyáva, törpe napjaim
üresen, fakón, fanyarul hullanak
a semmibe:
szabad-e bíznom hát a holnapokban?
Szabad-e hinnem,
hogymég nem nyikorog majd többé bennem
a mindennap kopott, keserű
kiskapuja,
hogymég felnyílik még a
békés beteljesülés hűvös
portája,
és az orgona bűgő, bizsergős árja,
még millió gyertyafény káprázata

hull ki belőle?
Hiszed-e mindezt, és hiszed-e azt,
hogy mi ketten találkozunk még valaha?
Kérdezlek téged,
kereslek téged: te vágyott messzeség,
mert a hitemet keresem.

MILYEN JÓ LENNE

Milyen jó lenne
elindulni, vándorolni
valahova.
Elindulni, vándorolni,
megpihenni, megérkezni,
és lehajtani fejemet egy kőre,
mint Jákob, a bibliai.
És aludni és álmodni,
mint Mózes könyvében vagyon.
Hűs a csend és hűs a kő,
a fejem könnyű s nem meleg:
angyalok járnak a létrán,
Isten pedig azt ígéri,
hogy vélem van, és megőríz engem.

Milyen jó lenne vándorolni,
és találkozni valakivel,
mint Jákob, a bibliai,
aki angyalokkal találkozza.
Találkozni, Órá lenni,
Órá lenni, Őt szeretni
s Ő ekképpen szólna hozzám:
Vártalak, s most tiéd vagyok,
szolgád és királynőd vagyok,
mert én vagyok az asszony,
aki szeret téged.

Milyen jó lenne
győztesen kikerülni az éjszakából,
mint Jákob, a bibliai,
aki Istennel viaskoda.
Mikor pedig a hús, hfg hajnalban
felizzana a boldog bñbor,
kitárnám karomat
pogány pap módjára,
s kiáltanék ekképpen:
Enyém a nap, enyém a fény,
az asszony, az is az enyém!
Az Isten, az is az enyém!
Enyém az élet!
Milyen jó lenne . . .

EGY PILLANAT

Ha majd ismét eljön egy karácsony,
milyen szép lesz a hó, az öröm,
a csúf szívek is szépek lesznek,
amint cukorkát visznek másnak.
Ismét karácsony lesz!
Este társaság lesz nálatok,
diós patkó és szép, vörös tea,
puncs is lesz tán, meg kedves kártyajáték,
élces kedv meg piros hahota.
Te pedig egyszer felveszed a kártyát,
és szemed elröved.
Nézed, mint mállik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

– Mi az? Hova gondolsz? Rajtad a sor!
– ekképpen szólnak hozzád,
de te nézed, mint mállik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

Az is lehet, hogy messzebb nézel,
hogy engem nézel
e kurta pihenő pillanatban,
engem,
aki nagyon messze van már
múltban, földben, poros emlékezetekben
és rozoga cukorskatulyák lomjai között.
Én ugyan akkor már táltossal vágatok
a fekete feledés felé,
mely titokzatos és dermesztő,
mint minden halál,
de lehet, hogy halvány fényecske villan
a révedt feketeségben,
és lehet, hogy te látsz engem,
kedves.

E hús pillanat oly rövid,
mint hulló csillag karcolása,
és méla, komorult arcod ismét
mosolyra virul.
Felkacagsz.

Már minden elmúlt!

– Tudom már! – mondod,
és drága kezed,
melyre egykor annyi csipogó csókot
cseppentettem,
most a tők felsőt
leteszi az asztalra.

1927

A HOLD ATHÉNENBEN

úgy kelt fel a Filopapposz mögül,
mint pufók gyermek,
ki túl soká aludt bölcsőjében.
Azután arca csudálkozó, töprengő
és egyre komorabb lesz,
mintha emlékezne.
Úgy látszik, keres valamit
ez az örök, ábrándos gyermek.
Emlékezik, és keres valamit,
egyre feljebb és feljebb ágaskodik,
bekandikál a Propileákba és
kutató tekintete átszítál
a Parthénon oszlopain.
Kit keres vajon
ez a sokat látott, világos arc,
ez az ősi tükör,
melyben végtelen messzi múltak süllyedtek el
titkos nyomtalansággal?
Talán a karcsú szüzeket keresi,
vagy a magas homlokú athéni polgárokat,
a panathénék bíboros, baréros zenéjét,
a régi fényt, a régi lángot,
melyből már semmi sem maradt . . .

A hold ámuló arca
most látja csak a mulandóságot,
minden idők legnagyobb Istenét,
és sírásra torzul a pufók gyermekarc.
Egy felhőske azonban
zsebkendő módjára
sietve eltakarja
a rívó, ráncos, torz grimaszt.

Nem illik ugyanis,
hogy ilyen nagy égi hatalmasságok
kicsinyes elérzékenyülését
észrevegye a világ.

KLEOPÁTRÁHOZ

Az Észak fia vagyok én,
a komor ég a takaróm
s testvérem a köd, a keserű.
Most szerelmedet kérem,
Kléopátra.

A lelkem (sápadt, mint őszi est)
nézi az eget, a mély azúrt,
homlokom a forró napnak tartom,
s keresem csóкод, kábító karod,
mely boldoggá tette Antóniuszt.

Keresem a tiszta derűt,
az élet hatalmas himnuszát,
mákonyt keresek, csókos csábot,
a pálmák enyhét, a Nilus büvét,
a forró lángot, a máma-mámort,
keresem, kérem kezedet, királynő,
mely az élet jelét tartja.

De jaj, hiába vágy és mámor,
mert visszajár az Észak árnya,
felhők emléke, ködök íze,
az örök bú, az ősz siráma,
hiába örök itt a nyár.

Hiába örök itt a nyár,
hiába dalol itt az élet,
az Észak fia vagyok én,
és kenyerem: a bú, a gond,
és szeretőm: a szenvedés.

Igen, az élet völgyét járom én,
és zúgó zöld kísér a télben,
a Dél szikrázik az azúrban,
a karod átfonja nyakam,
és csábos csóкод hull a számra,
Kléópátra.

De bent és lent nem szikkad a köd,
a bú nyöszörög, mint beteg gyermek,
aki sohasem fog felgyógyulni.

Ha sápadt lelkem fel is piroslik,
s ajkamon hont talál a mosoly,
mégis örök s enyém az átok,
a chiméra nem hagy el soha:
az Észak fia maradok,
s testvérem a köd, a keserű.

Kairó

BARÁTOM, A SZAMÁR

békésen bölcsen hegyező fülekkel
visz és vezet
a Királyok Völgyében.
A ragyogó rózsaszín sziklákról
visszapattan minden sugár,
s a rekkendő hőségben
a szűrő sugaraktól
kábán ingok a nyeregben.
De barátom, a szamár
nyugodtan lépked,
ő tudja az utat, a célt,
és tudja az élet értelmét.
Én bízom benne,
elismerem fölényét,
és megsimogatom az izmos, szürke nyakát,

mely biceg és biccent
a kurta lépéseknél.
Azután kutatok, keresek
valami szó után,
melyet megértenc
ez a hűségese jó barát
a perzselő sivatagban.
Két arab szó jut eszembe
mindössze,
az egyik édest jelent,
a másik szolgát.
Nincsen több szavam
ebben a bágyasztó, bódító fényözönben,
mikor szikkadt a szem
és ájult az agy,
és a szótárom otthon maradt.
„Helu haddam” –
mondom hát hálásan
és biztosan hibásan
a nagy szürke fülekbe.
De vezetöm, barátom,
bizalmasom és tikkadt életem
hordozója
megértően bólint,
megpeckeli fülét,
majd nyájasan felnyerít,
és szinte vidámabban
aprózza lépteit
ebben a vakító sárga-rózsaszín
kohóban.
Milyen jóleső ez a válasz,
ó barátom.
„Helu haddam” –
mondom becézgetően,
köszöngetően,
és máris biztosabban
ülök a nyeregben.
Tudom, hogy egy hűségese barátom

van a sivatagban,
aki becsülettel visz és vezet,
mert tudja az utat, a célt,
és megbocsátja tudatlanságom,
gyámoltalanságom
és emberi gyengeségem.

Luxor

GIORNO DEI MORTI

Mint tiszta tengerbe hullajtott drágakő,
visszamosolyogsz még azokra,
akik utánad néznek.
A sűrűsödő vízen keresztül is
ragyog és remeg a merülő topáz.
Akik néznek, azokra visszánézel,
akik szeretnek és kezüket nyújtják utánad,
azoknak tűnő, törékeny,
lázás kis kezeddal megszorítod a kezét,
és tekinteted fátyolos lesz,
mikor azt mondod:
„Köszönöm.”

*

Meggyújtjuk az emlékezés mécseseit,
és halvány arcod felfénylik, kipirul,
mint egyszer régen, mikor messziről jöttél,
és az élet illatát hoztad magaddal.
A mécsfényben remeg a szavad:
„Mily szép az élet! Hiszed, hogy meggyógyulok?
Hiszed, hogy eljutok tengerre, délre, boldogságra?”
Langyos, barackos fény simít végig,
amint bejössz a szobába, és az aszterek fölé hajolsz,
majd leülsz a zongora elé:

Jo morro sotto 'o sciato 'e chesta vieca –
éneked halkan, félve, és az alkony
burjánzó bíbora zenél az ablakon.
Jo morro . . . – sóhajtod szellőszárnyon . . .
Percen a mécs, huny már a lángja,
és te sápadt, egyre sápadtabb leszel,
elfűl a hangod, sötétbe vakul szemeid tüze,
elmerülsz, elolvadsz, felfal a feledés árja,
s csak egy szürke fénykép lóg a zongora felett.

„VALAKI ELMEGY A SZOMSZÉD SZOBÁBÓL”

Összecsomagol, és elmegy,
mint titokzatos, tűnő vendége
az életnek.

Összecsomagolja kis életét:
fáradt mosolygását,
nyögdécselő szavacskáit,
kínjait, kuka keserveit,
forró homlokát,
parázsló tekintetét,
lázás, csercapes ajkú éjszakáit,
sőt kalapáló kis szívét
sem felejtí el a csomagolásban.
Összecsomagolt mindent
csendben gondosan,
maradéktalanul elviszi
drága, szomorú, szenvedős
életét.

Valaki elmegy a szomszéd szobából,
s én fojtottan figyelek
a dermedt, didergős éjszakában.
A csend torkomra fekszik,
mint csúf, csúsós keze a borzalomnak.

Talán már elment
búcsúszó nélkül, hangtalanul,
mint fehér árnyék,
mely tovasuhan és csillan
a ködös, őszi álmodásban.
Talán már elment,
és elvitt magával mindent,
legfeljebb fakuló emlékeket
és kérdőjeleket hagyott
az asztalon, az ágyon,
a fiókokban.

Odalopódzom az ajtóhoz
és várom ittlétének
nyöszörgős neszeit.
Talán még nem ment el,
talán még holnap is melegíteni fog
ványadtan vergődő kis szívem.
Talán még egy-két napig
melegíteni fog bennünket,
mint hűlő, hunyó tűztojás
a kandallóban.
Fázok és félek a néma, üres,
hideg téltől,
amikor nem lesz már mosolya,
élete, lakója
a szomszéd szobának.

AKI ELVISZ

Milyen titokzatosak az útjai!

Vajon a széllel jár, s így surran be
minden résen,
vagy talán a sötétiséggel közleg,
mint fekete lovas
az alkony párás peremjén?

Talán mint éjjeli pille szálldos,
talán mint hűvös, holdas árnyék
lopózik tova gyilkos módra?
Talán titkos hullámokon libeg,
és beúszik a nyitott ablakon,
mint a tubarózsa sóhaja?

Ki tudja útját és célját?
Ki tudja erejét és hitét,
szeszélyét, holnapját, tervét
és különös kedvteléseit?

Remegő kézzel fordítjuk meg a zárban a kulcsot,
az ablakot is becsukjuk pontosan,
csak hogy be ne jöjjön.
Fegyver van a fiókomban,
elszántság űzi és fűti a vérem:
szembe akarok nézni Veled,
és le akarom győzni Őt!

De ő hatalmasan és titokzatosan jön,
és máris ott úszik a vérben,
majd hamarosan a tüdő meg a szív
rostjain citerezik.
Hiába a zár, a fal,
a gáncs és minden akadály,
a harci kedv, a reménylős akarás,
az ima és a lobogó életbizakodás –
hiába minden.
Ő elvisz téged!

Elvisz téged!

A SZEME

Ez a két nagy, szép, szomjas szem
a halál előtt még egyszer
megfürdik az életben.
Megfürdik és megtisztul,
meghiggadt múltak és kristályos szépségek
tündöklő tengerében.

Egy hosszú copfos kislány karikázik
messzi kertben,
gesztenye virágozik
„Zöld ág, zöld ág,
zöld levelecske . . .”
láttál-e előre, láttál-e messze
szomjas szemeddel akkor este?

Intézet kőfala,
felvillan mosolyod
a sok matróruhács egyenruha közül.
Megyünk haza,
szünet, szabadság, diós karácsony . . .
Az öröm tüzet gyújt szemedben
íme, most ismét felgyullad
a karácsonyfa rengeteg repdeső lánglevele
szemed mélységes tükrében!

Olasz tengerpart, azúr, déli cserje
fehér ruhában lépkedsz a parton,
zenél az élet,
a szépség megcsókolta kipirult arcodat,
s láz fut át az ifjú véren.

Este, villanyár, jókedvű tánczene,
Coty, selyem, ékszer . . .
Te az életet keresed
vággyal és veszéllyel.
Az életet, mely lassan búcsút int,

az életet, mely soha meg nem áll,
melyet oly hatalmasan szeretnél,
mint tiltott, gyönyörű gyümölcsöt.

Nincs már sok időd hátra,
és szemed most utoljára
megfürdik a múltban.
Pompázik, páváskodik az élet,
emlékek úsznak benne,
kis lámpásokkal szaladoznak
az elhamvadt órák és élmények
kiszabadult szellemei.
Felébredt szentjánosbogárkák
libbenő lidércek hintáznak
a fekete tükörben.
Búcsúzóul sok elszunnyadt parázs,
sok hunyó zsarátnok
szikrázik fel ujjongó, repdeső lánggal.
Szemedben az utolsó pillanatokban
káprázik, vakít, sikongat
az élet.
„Élet! Élet!” – sikolt millió fénye,
millió lángja, millió csillaga a vágnak.
Majd lassan lehull a függöny,
és a függöny mögött
a színpad rosszkedvű munkásai
eloltanak minden
világosságot.

AZ ELSŐ HÓ

A fekete fellegek ráfekszenek a fiatal délutánra,
varjak szállnak fel a didergős gallyakról.
Jön az este, az idő, a könnyes szemű emlékezés.
De íme, pelyhek tétováznak a dermedt levegőben.
„Esik a hó!” – mosolyog állat és gyerek,
szelídebb arca lesz az égnek, mint mosolygós,

mérföldszakállas istennek, aki megcsiklandozza
a földet végtelen fehér szakállával,
és derűs dalocskák zúgnak fel a surranó hópihék között.

Kiszököm az udvarra, mint régen, régen,
felfelé fordítom arcom és tenyerem,
hogy érezzem az első hó hideg csókocskáit.
És Te odafönt minden bizonnal engem nézel,
és megrázod finom, fiatal angyalszárnyad,
hogy zsenge, zsongó pihéid lehulljanak a földre,
hogy ráhulljanak tenyeremre, számra, homlokomra,
és szétolvadjanak, mint csempe angyali csókok,
mint fagyott, fájdalmas üzenetek:

Szeressetek, és fordítsátok felém arcotokat!

1928

ÉJJELI MENEKVÉS

Éjjel, mikor mindenki hortyog,
úzótt, riadt patkány módjára
kiosonok a házból,
és a kék ködben kilopódzom az állomásra.
Körül-körül nézek, mint gyilkos,
kinek nyomában van már a rendőrség,
és torkomban lihegő szívvel
felugrom a vonatra.

Megmenekültem!

Bent villanysugár, tikkadt parfümök,
útitársnőm lehunyja szép szemét,
furcsa, távoli nyelven beszélünk:

egy mozdulat – bő, vonzó vallomás
a szem villanása –, vágyak terjengős éposza.
Csintalanul és hahótásan gondolok arra,
hogymilyen maifán fognak ámulni
börtönöm rideg bajszerű őrci,
a huszonnégy órás hétköznapok,
ha észreveszik holnap reggel,
hogymivalaki hiányzik a taposók közül.

Én messze járok most a kalodámtól,
a rút, görnyedt, alacsony napoktól,
a fénytelen, fásult ugyanaztól.
Könnyen, kótyagosan röpülök tovább,
ünnepek, pünkösdek felé.
Az élet felett, az idő felett
szálllok, száguldok, nevetek,
és megcsókolom ígéretes útitársnőm,
aki mákonyos mámort olvaszt a számba,
mint karamelles fagyaltot.

Elsüllyed a nyűg, az óra,
nem hallszik hozzám a malom
örök, nyekergős, rút rófrénje.
Nincs már több élet, nincs több élet!
ezért minden oly szép, oly tiszta,
mint tengerszem bércek ölében.

De jaj, kopog a reggel éppen!

SZERENCSE KERÉKE

Csákányok, pörölyök, ásók és kezek,
hámorok és szurtos kis műhelyek
munkája és mocskos élete,
sok keshedi, keserű hétköznap,
köhögés, hajszott, mosolytalan este,
suta sóhajok, nyúlt, izzadt álmok

végtelen és jeltelen temetője,
dagadt izmok, olajos tenyerek,
rossz tüdők és bamba tekintetek,
reménykedések, sovány betétkönyvek
gyászos, gyűrtött párnák alatt,
hervadt-víg asszonyok, éhes gyerekek,
lázak, lobogások, lelkek, életek –
egy pillanat alatt a tiéd,
minden munka nélkül a tiéd,
egyedül a tiéd.

Mikor azonban a croupier eléd teszi
a zsetonok tarka vagonát –
órájuk gondolok, az éhezőkre,
a fáradtakra, az izzadókra,
a dolgozókra, a milliókra,
a mocskosokra, a nagyon jókra,
a tőrőkre, a krisztusokra,
akikkel gúnyt űz a játék,
de akik nem zúzzák össze
a szerencse kerekét.

Monte Carlo

KÖNNYŰ ESTE

Tiszta az ég és tiszta a tenger,
a hold ezüstje lengén reng a vízen,
olasz gyerekek nevetnek mellettem,
s a kis civetta dalolva rója
ibolyás útját az estebédig.
A violák duhaj koncertbe kezdnek,
a rózsák pajkos canzonettet búgnak,
a szegfűk hangja megannyi vidám vágyzene,
az éjjel csók lesz, oly egyszerű az élet,
szellő szalad végig a parton
frissen, lihegve, mint meztelen fiúcska.

Lebegck, mint tükrös buborék.

Gránátpiros fény gyúl fel az ablakban,
és a halottak homlokokon csókolnak,
mint anya, kinek fia messzi útra kél.
A testvérek, a régi, öreg esték, akik
Schopenhauert olvasták, és ráncosan, súlyosan,
halálvárósan csoszogtak át az éjszakába,
idegenül sandítanak fel kriptájukból.
Hígan, lengén libeg az este.
A csillagok megcsókolják a tengert,
a bárkák a hold lehullott ezüstjén hintáznak,
narancsszemüket le-lehunyják,
a tabarinból zene szálldos – oly egyszerű az élet!

De mikor kótyagosan és könnyű lábbal
átsietek a pálmáson, egy pálmaág
megcirógatja arcom. Megtorpanok.
Valaki hozzáért a libegő buborékhoz.

Valaki egy messzi világból
megérintette a lelkem.

Sanremo

RÓZSÁS ÜZENET

Már haldokoltak, félrebeszéltek,
és mélyebbeket sóhajtottak, mikor az asszony
megsimogatta lázas fejüket.
De mindhiába: éjjel lehullott az első levél
ájult, puha koppanással, és azután a többi,
mindmegannyi bágyadt bíbor-könnye
az elmúlásnak.

„Kár, hogy már meghaltok” – mondta az asszony,
és kitekintett az ablakon.
A tenger azúros távlatába,
elsiklott hajók, elutazott élmények és álmok után
szaladt a szomjas szemsugár.
Azután lefeküdt, eloltotta a fényt
és eloltotta lázadását az örök elutazás ellen.
De ekkor a sziromhullató rózsákból
újabb titkos virágok bimbóztak ki.
A vágyak felhasadtak, forrón fesledeztek,
az új vad, vérpiros rózsák kábán ágaskodtak,
és fojtó lugast fontak az asszony ágya fölé,
majd sziromesőt küldtek a redőtlen homlokra,
az ivoar keblekre, az alvó kezekre
és a félig nyitott sima szájra.
Hullt, hullt a sok titkos, nem látott szirom,
a vágyas, perzselős szirom-izenet,
egyre hullt az ernyedt, elhagyott asszonyra.
Minden zizegő sziromlevélnek
azonos volt a csókja a fehér homlokon:
„A rózsák meghalnak, de a vágyak élnek,
és eljönnek érted, messzi asszonyom!”

BÁRKAÚT AZ ÉJSZAKÁBAN

Hova vezet e holdas út?
Kartágóba avagy Cyprus szigetére?
A hold vakító cserepei hűsen hintáznak
a hullámok ölében, asszonyom.
És messze, messze húz az ezüst ösvény
a végtelen tengermezőn.
Óreg, nyöszörgős hangszert pengetek
és ó-provancal nótát dúdolok,
la-la, la-la, pastorela . . .
Elvesztjük az időt, asszonyom,
és a szélességi fokot is.

Amott azonban a tenger peremjén
egy kéz nyúl fel. Gigászi istenkéz,
mint átkos felhő, mint rettentő pók,
mely egyre nagyobb lesz, és egyre közelebb jön.
Evezzünk! Siessünk! Rajta! Tovább!
Az óriás kéz, az örök hatalom
bele akar tépni gitárom húrjaiba,
szét akarja törni öreg hangszerem,
de én nem engedem, és szívemre szorítom.

Hát sohasem szabad egyedül lenni? –
kérdézem félve és könnyörgőn –
sohasem szabad egyedül lenni
dallal, csókkal, ködruhás álmokkal,
a végtelennel és a csillagokkal?

Halkan sietve siklik a bárka,
gyáván evezünk, néma az ajkunk,
és ismét visszatérünk oda, ahonnan kiindultunk.

CSEND A VÍZ FELETT

Hogy hallgatnak a hullák s a halak,
a rekedt sikolyok, a riadt fuldoklások,
a nappal sistergős, túlkölös, lubickolós zúrjei!
Hogy hallgatnak a leszédült lepkék, az öngyilkosok,
a tört szárnyú madarak, a lobogós, rikoltós rakéták!

A tükör a jelen, melyben ájult sóhajok,
néma csillagok, nesztelen baglyok nézik magukat.
Amott a hídnál két zöld szem, melynek fénye
belehull a vízbe és széttörik a kurta redőkben.
Valahol halkan tamburát penget
egy bús hajós,
és Bécsről vagy Giurgiuról álmodik,
ahol fzes asszonyi csókot kapott egykoron.

Csitt! Ófelsége nem tűri a lármát,
a durva szót, a goromba redőket.
Ófelsége hatalmas és föltétlen ura
a folyam feletti éjszakának.
A titkok és múltak felett hűs tükör folydogál,
a Csend-császár ideges zöld szemekkel kutat az éjszakában.
Csitt!

A víz meghunyászkodva kullog tovább,
viszi a tegnapot, a tegnappunkat,
az arcunkat, a mosolyunkat, és senki,
de senki sem mer sírni a gyászmenetben.
A tükör a jelent mutatja néma fényvel és fájdalommal,
az éjszakát, Csend-császár gögös arcát és hatalmát.

Én titokban lesem és várom a csodát.
Hátha egy lehulló meteor
riadós, rikoltós sistergéssel
szétragadja a Császár sötét, végtelen arcát,
halottá sápasztja a zöld szemeket, és
millió lángoló darabra töri a folyam gyáva tükör-takaróját.

Hátha egy pillanatra a villámló fénynél
meglátnám a titkot, a tegnapot,
merülő múltam és életem,
melyet mint elszakadt virágláncot
tovasodor az ár
az Idő-tenger távoli temetőjébe.

ŐSZIRÓZSÁK A FŰTŐ KEZÉBEN

Nyirkos, maszatos őszi reggel,
unalom, rosszkezd, ragadós pára
lóg a szürke bácskai levegőben.
Rekedten füttyül a vicinális, a füstje keserű,
mint vágyó, váró lelkek lemondása.

Az öreg, nyútt mozdony vizet iszik
piszkos, pöffedt, vén paraszt módjára,
és a fűtő, ez a rongyos Belzebub
szenet hány a sárga tűzre.

Azután olajos, fekete kezével
a sápadt őszirózsák felé nyúl,
melyek ájultan hevernek a szénrakáson,
mint pokolba hullott hűvös angyalok.
– Hogy jutottatok a szénrakásra? –
kérdi a sok fekete maszta,
a köhögős füst, a ragadós olaj,
a csúnya, ólmos, őszi reggel.

A fűtő semmit sem kérdez, hanem
mocskos kezébe veszi az ájult szirmokat.
Darabos kézzel forgatja őket,
s valami furcsa érzés muzsikál most benne:
a szépnek vékony, halódó dallama,
mely halkán tovasiklik a füstben,
nyirkos mocsokban, hácskai sár fölött.

De éjjel, mikor dohos, bűzös vackára hull,
és izzadt-szurtosan horkol a reggeli vonatig,
kiterébélyesedik a rózsák halovány dallama
mint százsínű, százsípú boldog orgona:
tisza fehér asszonnyal szeretkezik,
illatos fürdők habos asszonyával,
akit egyszer a moziban látott.
Most övé a filmek vágott asszonya,
most remegve fekszik mocskos karján,
ragadós, redves, olajos kezén,
mint egy sápadt, elalélt őszirózsza.

UGART KELL TÖRNÜNK

Csuka Zoltán

Ugart kell törnünk, makacs, gazos ugart,
csontos, kemény, közönyös kérget,
mely alatt halottá hülve hever
a Lelkiismeret.

Ugart kell törnünk feszülő inakkal,
gyöngyöző homlokkal, lankadatlan szívvel
és hittel, mely elcsuklik, de százszor is felkel.

Nem járt itt ekével soha senki fia,
nem nőtázott erre se gazda, se béres,
nekünk kell először feltörni az ugart,
barázdákat vágni, nemes magot vetni,
dalolva szántani és a dalt elvetni,
a vágyat elvetni, a hitet elvetni
és soha nem pihenni.

Tudjuk: kemény s végtelen az ugar
és végtelen a magvető munkája.
Tudjuk: nem langyos számokkal játszunk,
melyek vígan sokasodnak üzleti könyvekben.

Szegényes az ekénk, hat ökrünk, az sincsen,
üres a tarisznyánk, s messze még az este,
és holnap-pogácsánk csak a dalos kedvünk.
Azt is tudjuk, hogy mi aratni nem fogunk,
mi csak ugart törünk, mert ugart kell törnünk
szegényes ekével, üres tarisznyával,
átokkal és hittel, holnapok vággyával,
kinnal, kedvvel, gúnnyal, gonosz szelek ellen . . .

De ugart kell törnünk, és mi ugart törünk.

ÉVA A PARADICSOMBAN

A lángpiros virágok világítanak az alkonyban,
a rigók szerelmes jójcákát mondanak,
fekete háttér: fűszeres fenyvesek,
és remeg a nyírfák mosolygós zöldje.
Mennyi virág! Skarlát- vagy ametisztlámpások,
kis sárga lampionok, tigrisszemű szirmok,
tejszínű ámpolnák, nefelejcs-sóhajok kelyhekbe zárva,
rubincepppek s izzó smaragdos levelek.
Zene táncol fel a selymes levegőben
a tarkán izzó szírom-parázs fölött,
könnyen, kedvesen, mint nyurga gyermek,
ki holnap már asszony lesz szép, szende mosollyal.

Szőkén és hűvösen járkálsz a tüzes szirmok,
a csókos rigófüty, a pajkos muzsika között.
Nines alma a kezekben, s az Évák örömlányos
vágyszikrái is hiányzanak nagy, szürke szemedből.
Magosan és hunyt szemekkel állsz meg
Érosz füledt, parázsló paradicsomában,
mint gőgös márvány Róma alkonyában.
– Ki vagy? – kérdezik a rigók s a virágparazsak –
Furesa vagy, erre még nem járt a fajtád!
És minden lobogva lánzol, muzsikál
a különös, újlelkű Éva körül.

Szitál az est, Pszühe útnak indul,
hogy meglátogassa Éroszt, örök szerelmét.
De mielőtt felolvadna a buja setétben,
halványkék fényt szór lecsukott szemedre,
a te tiszta, magos, márványos homlokodra.

Baden

AZ OLIMPOSZ ALATT

Mint csoda, olyan vagy:
hatalmas, hideg,
parancsoló és dermesztő.
Fanyar, poros, ásító múzeumok után
ki hitte volna,
hogy ilyen ijesztő az istenek tanyája?

Ember sose járja ormod,
csak a holdfény hull fehér fejedre,
és a nap koszorút fon köréje
(Héliosz szereti gyermekeit),
de ember nem járhatja ormod,
félelmetes istenhegy.

Kicsiny vagyok, és ijedten nézem
messzi, magas csúcsod,
mint barmész attikai pásztor,
akit káprázatos orádok látogattak meg
lázás, eszelős álmában
ezer esztendőkkkel ezelőtt.

Bevallom: eddig pogány voltam,
a könyvekben holt Zeuszról olvastam,
és a sisakos Athéné unalmas emléke volt
göthös görög óráimnak.
De most érzem, hogy éltek,
tökéletesek vagytok,
ti bozontos márványistenek,
most érzem szépséges, végtelen crőd,
Zeusz,
és most didergek zárt és örökkön élő
szépséged előtt, Afrodité,
Héra meg Niké Ápterosz.

Kicsiny és hívő lettem előtted,
óriás Olimposz.

Féjtem íme, lehajlik, mint bűnös zarándoké
a szent kapu előtt.
Hiszek benned, és várom szép, bölcs haragod,
Zeusz,
s ezért letérdelek előtted,
alattad,
az Olimposz tövében.

Tempe völgye

BÁCSKAI ÉJJEL

Szabályos sorokban zsendül a vetés,
a józanság egyeneseket húz,
az önzés határköveket állít,
és megbízható lakatot tesz a magtárra.
Minden oly hasznos, minden oly józan,
nagy értéke van a trágyának,
a késnyelők és komédiások
félve, idegenül kullognak e tájon,
és alázatosan köszönnek
a füstölgő trágyaszekereknek.

Minden oly hasznos, minden józan,
a szépség apró angyalkáit éppúgy
kiűzik a hurkaszagú házakból,
mint az éhes, lázas, riadt szemű
koldusokat.
Éjjel pöffedt hasak horkolnak e tájon,
az álom pilléi senkit sem visznek
smaragdos, rubintos óperenciákba.

Nem kérdem, szabad-e, helyes-e,
józan, hizlalós, értelmes dolog-e
álmodni bérecekről, húzáttan sziklákról,
sasokról, fényekről, Párisról, világról,
csodáról, mákonyról, szent, jó asszonyokról . . .

Éjjel van, horkol a dagadt disznóhizlaló,
a százláncos gazda gutaütötten emészt
az esti vinkót meg a paprikást,
mialatt én spanyolul tanulok,
Hölderlint vagy Rimbaud-t forgatom bűvölnen,
Van Gogh lángoló vonalait ámulom
vagy Nictzsche megejtő mélységeibe szédülök
sápadtan, lázasan, szikkadt szemekkel.
De aztán hirtelen kibúvok a könyvek
magos és biztos bátyája közül,
ki az ólszagú éjszakába!
Kapzsi, otromba ebek csaholnak utánam,
de én már kint járok a vetések közt
gonosz mosollyal, mint a kazalgyűjtogató.
Alattomosan kuncorgok,
káröröm bugyborékol bensőmben,
mert most ültetem el a téboly
mákonyos, magtalan, tündérszép
virágait
a hasznos, trágyás, egyenes
bácskai barázdákba.

CSODÁLKOZÓ SÓHAJ AZ IDEGENHEZ

Szeretni szeretnék,
hatalmas Idegen,
barátságban szeretnék élni veled,
mint repkény, mely óriás
tölgyre kúszik.
Szeretni szeretnék,
és bizalmasod szeretnék lenni,
hogy megértsem munkád, játékod, szeszélyed,
és szeretném, ha érezném
a jószág megbocsájtó melegét benned.
Ó, ha testvéremnek tudnálak,
milyen könnyű volna!

De jaj! te elviszed hitem és múltam,
apámat, kis húgom, meleg tenyerű
jó barátom,
elcsened álmaimat, ifjúságom
ritka, rejtett, tisztavirágos mosolygásom
elviszed, ami szép, ami drága,
ami meleg, ami vigaszos,
és pucéran, társtalanul hagysz
az évek kopasz, hűvösödő őszében.

Nem értelek. Ozirisz, hatalmas úr,
borzongva látom szívtelen szeszélyed,
kegyetlen munkád, fenséged, halhatatlanságod.
Megdöbbenek örök és végtelen
hatalmadtól!
Csodállak, féllek, ámulok, tisztellek,
de nem tudlak, nem tudlak szeretni!
Idegen maradsz, gögös úr maradsz,
és én örökre ámulós rabszolgád maradok.

1929

TE VAGY A LEGKEGYETLENEBB: IDŐ

Szeretek hanyatt feküdni a nyári éjjel ölében, és elámulni, elborzadni a határtalan csillagmezőn.

- Tovább kell menni!

Könyvek lapján elidőzni, eltűnődni a szavak csodálatos muzsikáján és a gondolatok örvényét nézni elbűvölten.

- Tovább kell menni!

Kedvesem szeme tükrében keresni magam, és elpihenni a mámor puha, ölelős karjai között.

- Tovább kell menni!

A halottak sápadt arcára visszanézni, és szürke fényképeket csodálni édesen, szomorúan.

– Tovább kell menni!

Szunnyadó Csipkerózsikákat felkelteni a zongorából, és a billentyűkön felejtani létova kezem.

– Tovább kell menni!

Igy olasz este megállítani a Nagy Mutatót: zúgna a tenger, lihegnének a szegfűk, és enyém lenne az élet . . .

A Nagy Mutató azonban tovább megy, és továbbsöpör bennünket: embereket, életeket, szegfűket és emlékeket, csókokat és csillagokat. Nincs ötperces vágy-állomás, áhítatos jelen-áldozás, sohasem lehet időt cseenni, sohasem lehet megpihenni!

– Tovább kell menni!

KAKAS AZ ESŐBEN

I:ltévedt volna? Hol van a hazája?

Vagy különös oka van, hogy búsan, betegen s egyedül álljon az esőben, mely veri, mint az átok?

Megadással, könnyes türelemmel áll

a falusi utca hfg levü sarában,

behúzott nyakkal gubbaszt, didereg

és lehunyja lázas, vizes szemét,

szederjes tarajáról, ázott, mállott tollairól pedig

csepeg, csurog a víz meg

a szomorúság.

Ó, hajnal hírnöke, hol van a peckes lépés,

a büszke nyak, a tollak ünnepi fénye?

Hol van országod, trónusod, hódoló háremed?

Gémberedetten áll, s talán éppen

ragyogó, királyi múltakról álmodik,

mikor parancsoló szavára vérvörös isteni tányér emelkedett a pajta fölé . . .

Fölveti fejét, a szeme könnyes,

és kurta krákogás csuklik fel ráspolyos torkából.

A rekedt, beteg, panaszos csuklásra senki sem figyel,

cselédei nem szaladnak feléje buja alázattal,
a nagy, fényes és forró tányér sem izzik át
az ólmos ködburán, mely e ragadós, moxskos tájra borult.
Mindössze egy kis paraszt hajít röhögve
törött, sáros cserepet feléje.
De ő nem mozdul, szemét lehunyja,
s árván, megható megadással
álmodik, ázik, gubbaszt, mélézik
az átkos, fénytelen bácskai sárban.

ADDIO

Estére elvisz a vonat
északra, messze, borús ég alá,
és én felmegyek Pincius hegyére,
hogy búcsút intsek a múltba nyargaló
szép olasz napok seregének.

Száll a füstnek finom látyla,
száll az est és száll az emlék.
Minden elmegy. Ki emlékszik ma már
a finom Lucullusra, aki innen ámulta
az alkonyt, amint a Tiberis tükrébe sápad?
És ki látta az én ámulásom,
az én Szigetem szerelmes szépségeit?
Ki látja, hogy a tovairamlott napok
felgereblyézték a lelkem,
és új magokat szórtak belé?

Az életünket magunkba zárjuk,
mint tüdőbajos az áruló köhögést.
Emlékdobozunk kulcsát magunkkal visszük
mindenhová.
Az érzelmes olasz dalokat,
az Etna fehér fenségét,
a portások és pincérek arcát,
az útitársak hangját és nyakkendőjét,

kedvesünk mosolyát, a szamarak bús bőgését,
a mimózák kábító didergését
gondosan becsomagoljuk,
és nem mutatjuk meg a vámnál,
sőt: nem mutatjuk meg senkinek.

Mégis: Árva vagyok.

A szép napok hajóra szállnak
ott messze az azúros estben,
és én nagyon szegény maradok
a lanyhán hulló borulatban.
A gályák elvisznek sok-sok kincset,
s már mennek is a messzi kődbe,
velük úszik egy élet-ünnep,
melyet a múlás fátyla főd be.

Búcsúm fájdalmát és szépségét
csak én érzem e sok víg ámuló közül,
és csak én értem át a szó sajátos sajjását,
mikor lehunyt szemmel, torzult ajakkal
kimondom:
Addio . . .

Róma

A TEGNAP ELVESZTÉSE

Állva szürcsölöm az espressót,
mellettem egy apa beszél, hogy fiát délután
a kórházba vitte. Két legény röhögve
egy ülírás nőről mesél.

Kint vastag, puha este zajlik,
a cinemák előtt izzó fénykoszorú
és riadt, lángoló plakátok.
Lefizetem a hatvan centet, és

belehullok az emberárba,
mint messziről jött esőcsepp a folyó vizébe.
Lelkem szétfolyik a puha estben,
múltam kontúrja elmosódik:
honnan jöttem? Ki vagyok tulajdonképpen?

Színész talán, aki a nagyszerű kulisszák között
elfelejti a komédiát?

Vagy igaz élet ez, amit most élek és érzek
a nagy Tegnap nélkül?
Nem itt születtem? Nem ide tartozom?
De hol van hát a Tegnap-út?

„Ora! Recentissime!” üvölti az újságárus,
és én mohón vásárlom az esti lapot.

A zúrló tömegben élek teljesen.
De miért érdekel a sok idegen hír,
miért akarok átérezni minden szót
és mozdulatot?

Miért vesztetem el a múltam és otthonom
hangjait?

Hol van a Tegnapom, és hol van az út,
amelyen idejöttem?

Miért élek egy más életet, és miért hagytam el
a régit, amely meghatóan öleli fonnyadt karjaival
tűnő, türelmes éveimet?

Ahasvér vagyok talán vagy
hollandi hajós?

– Hol vagyok otthon? – kérdem magamtól olaszul,
és döbbenet megállok a kérdőjel előtt.

Majd elsodor a zaj s az élet,
és a sarkon pontos palermói polgár módjára
figyelemmel elolvasom
az ebzárlatról szóló rendeletet.

Palermo

TESTVÉRI KÖSZÖNTŐ

Domizio Torigianinak

Az estnek könnyes, ibolyás kódében
ott púposodnak a Lipari-szigetek.
Kinyújtom karom, és kiáltom:
– Testvér! Veled vagyok!

Mily kurta a karom s mily végtelen a tenger!
Mily gyenge a karom s mily erős a ma!
És mi mind, akik a Tiéd vagyunk,
gyengék vagyunk, mint békés pálmaág,
mellyel harcot víni nem lehet.
Nincs fegyver, harag, hatalom a kezünkben,
s ezért nem adhatjuk Neked vissza
a munkát meg a szabadságot.

Gyengék vagyunk, de erős az Észme,
kicsinyek vagyunk, de hitünk nagy,
mert tudjuk, hogy eljön a Fény, a Béke,
mert a Jóság mindennél nagyobb.

És vajon Te ott a sómarta sziklán
a tompa, társtalan estben
látod-e a Feléd csillogó láncszemek
hűségese tekintetét?
És hiszed-e – de hiszen hinned kell –
hogy Kelet felől egyszer majd szelíden, szeretettel
felsóhajt ismét a Világosság,
és aranyos fénybe fürdeti fáradt, kínzott,
nagy, nagy, nagy
lelkedet?

Milazzo

TAVASZ A HOSSZÚ TÉL UTÁN

Tűzpiros virág lánkol az oszlopokon,
mimózák remegnek, szegfűk lihegnek,
violák csókolódnak körülöttem:
Oly duzzadt, gazdag, illatos az élet,
annyi virág és annyi fény!

De én kopár és sötét lélekkel ülök,
amíg nem jönnek a puha, hosszú ujjak,
és le nem hantolják a komor, keserű napok kérgét,
félre nem simítják elfonnyadt sóhajok avarát,
ellobogott vágyak hamuját,
és meg nem mutatják bennem a tavaszt,
a sápadtan csengettyűző virágokat,
a nagy boldog rétet, amelyen úgy nyújtózkodik
a napsugár,
mint lomhán ébredő hetéra
normann királyok ágyában.

Taormina

1930

NOSZTALGIA

Látod ott azt a kis felhősóhajt?
A nap bíbora rózsaszínre festi:
ott van Toscana.
Ott ibolyás köd olvad szét a völgyben,
felmered a Dómnak kékes kupolája,
és a Palazzo Vecchio karcsú tornya
egyre közelebb jön a selymes révületben.
Figy autó száguld harsanó fénykévékkel
Fiesole felől a város felé.
Az autó száguld, a sebességmérő
a hetvenet is meghaladja.

Akik benne ülnek, célhoz érnek,
pár perc múlva a szállodában lesznek,
a szállodában lesznek, és így beszélnek:
„Gyönyörű volt a katedrális meg Fra Angelico!”
A Város felölti esti sclymét,
sok hívogató villanygyöngyét,
az Arno pedig sötétben kullog, mint véres álom.
Idegesen piheg az este. Nem tudom, az emlék
vagy tán a valónak útját járom?

Egyszerre sirály száll fel a sziklák közül,
majd mintha messze útra kelne,
magosan húz a messzét lomhán szelve
Nyugat felé, a bñbor sóhajtás felé,
Toscana felé . . .

Io non posso raggiungere l'ardente desiderio!
– kiáltom hirtelen felrettenve.
A felhő pírja olvad, bágyad, és sirályom aléltan,
csüggedt szárnyakkal hull be a tengerbe.

Szplit

VEREBEK AZ ORGONÁN

Az orgona leveleit lerágták a kőrisbogarak,
most bágyadt szeméremmel áll az udvarban a kopasztott
török bokor,
mint pucér, sorvadt gyermek az orvos előtt.
A május már messze jár, a szerelemre sem gondol senki.
Szár az július, por üli a lankadt bácskai tájat,
az orgona aszottan tesped a tüzes serpenyőben.

Most néhány veréb repül kopasz ágaira,
poros, gőrnycdt, kókadtt verebek.
Nem beszélnek, merev-csüggedten néznek,
mint a halálraítélték.

Kábák a forró, fülledt júliustól,
a fojtó, nyomasztó por-dunna alatt,
s tán már repülni sem tudnak,
a vad tikkadás lenyomja ájult szárnyukat.
Vajon tudna-e álmodni még
ez a néhány csukott csőrű veréb?
Vagy oly szegények lennének a poros madarak
a kopasz török bodzán,
ebben a forró, esőtlen júliusban,
mintha álmuk se lenne már,
mintha lelkük ványadt hajtásait
lerágták volna a kőrisek,
s leperzselte volna a kegyetlen nyár?
Hát álmuk is lehervadt már? . . .
A néma, kába madarak
a halálra gondolnak konokul,
mely mint óriás, légtelen harang
fojtogatósan reájuk borul.

FÜLEMET RÁNYOMOM A FÖLDRE

Tikkadt nyári éj, milliárd csillag
hunyorog s dermedti a vért bennem.
Egy kis gyöpon fekszem, körülöttem
sok ezer hold a paraszti munkát
zengi, éli, érleli a csendben.
Messze van a falu, messze minden:
ember, szerelem, gyűlölet, élet.
Itt-ott messzi szállások felül
ugatás bugyog fel, majd elül . . .
Éjjel. Bácska. Csak én heverészek
fáradt földek tikkadt kebelén.
Csak én.
Piheg a föld. Hallgatózom. Hátha
valahol szekér jön messze, messze?
Fülem rányomom a földre, mintha

gyermek volnék, ki lihegő lovas
vár az alvó földben hangot lesve.

Éjféli. Egyedül virrasztok néhány
konok komondorral. Lesem, mi jön?
Titkok húznak át a lohadt levegőn.
Zord zűrök szitálnak, mintha esne . . .
Valaki nyöszörög halkan esdve,
mintha valaki messze könyörögne:
„Ne bántsál! Ne bántsál!” Most hirtelen
robban valami. Talán egy gránát.
Csend, majd vad sikoltás. „Jézus! Jézus!”
„Segítség!” Motor berreg. „Balra át!”
A messzi zaj erőre kap.
Recsegés, rikoltás. Egy szónok beszélne:
„Testvérek! Testvérek! . . .” Értetni nem lehet.
„Adjatok kenyeret! Adjatok életet!”
„Egy maszkot adjatok!” Zuhanó robajok,
sistergő morajlás, fegyver sivít egyre.
Kattogás, kopogás. „Pusztuljon az élet!”
Pokoli már a zaj, itt a végítélet.
Bombák robbannak fel. „Jó anyám, megölnek!”
Házak dőlnek össze. „Meghalok! Meghalok!”
Ropognak, zuhannak tornyok és templomok.
Fároszok hullanak, kereszték hullanak.
Nagyszerű halál!
Állatok vonítanak, emberek hörögnek,
csecsemők visítanak, minden ajkon átok.
Paloták recsegnek, bilincsek és rácsok
csörögnek lihegve. „Halott az anyátok!”
Ó, hova szédültünk!
Hol van most az ember? Hol van az istenünk?
Minden összeomlik, dübörög a messze,
megborzong a föld is, mintha lázba esne . . .

Ki hallja ilyenkor néma földek szívét?

Tikkadt, nyári éjjel, sok millió csillag
hunyorog rám messzi, félelmetes fénnyel.
Én fekszem csak ébren fáradt földeken tikkadt
kebelén. Ugyan ki másnak lenne gondja,
hogy fülét a bácskai rónák és lázálmos idők
mélyen lent pihegő nagy szívére nyomja?

Sztári Szivac

1931

SZÉLMALOMHARC

Los poetas son todos insensatos
Antón de Montoro

Gyerünk hát, harcra! Rajta! rajta!
Ily hízott malmot vajh' ki látott?
Hiszen ez alszik, folyton hortyog,
Nem tudja, mi a harc és átok.
A vitorlák is állnak régen,
Mereven állnak, mint a holtak,
Az idő, élet nekik semmi.
Sohasem lesznek, mindig voltak.
Hát döfj belé! Sohase sajnáld!
Hátha megindul lomha szárnya,
Hiszen még él, mint téli medve,
És idehallszik hortyogása.
Törjünk rá gyorsan! Döfjük! Szúrjuk!
Mindannyian egyforma hévvel
Talán egyszer mégis felébred,
És elmúlik a hosszú éjjel.
A szélmalomnak telt a gyomra,
Szívéért hiába is keressük.
Pulyán s meredten ül és alszik,
Hiába döfjük és sebezzenk.

Szégyelld magad, te lomha medve!
Te tespedő lelkiismeret!
Hát nem hallod az énekünket,
Mely panasz, vágy és szeretet?
A Don Quijoték énekelnek,
Szent hit ragyog a harci kincsen,
De szélmalomknak nincsen füle,
A szélmalomnak szíve sincsen.
Hát nem érzed a szél nyögését,
Az élet ezer új keresztjét,
Hogy forog minden körülötted?
S te alva vársz reggelt meg estét.
A Don Quijoték énekelnek,
hangjukban zeng a hit s az élet.
A szélmalom azonban alszik,
Mint átkozott turáni lélek.
– Mi lesz a vége? Érdemes-e?
– Ne csüggedj, és ezt sose kérdjed!
A Don Quijoték énekelnek.
S bíznak, hogy a közöny fölébred.

LEVÉL A KEDVESHEZ KÉSŐ ÉJJEL

Nem tudok írni, bocsáss meg nekem.
A fejem zúg, helyemet nem lelem,
felcsavarom a rádiót, újságot lapozok,
az asztalon új könyvek, felvágatlanok . . .
Hiába! nincs már ideg és idő,
könyvben, pohárban nincs feledtető.
Néhány sort kopogok le az írógépen,
őszinte akarok lenni mindenképpen,
szavaim azonban hazugul hangzanak.
Széttépem a papírt. Mint a vak,
aki idegen világba került, botját elvesztve,
tétován tapogat, a levegőt reszketve
fogdossa. Hova megyek? Hova megyünk?

Világos választ ki adna nekünk?
Ötvenmillió a munkátlanok száma,
és mind többen lesznek. Hiába.
Milyen szép lenne, ha csak mi ketten
lennénk egymásnak: élet, vágy, cél s egyetlen
probléma. Ha tiszta ég simulna ránk,
mint ragyogó selyemsátor. S katáng
meg kakukkfű pihegne a lábunk alatt.
Ha tiszta lenne a láthatár, s falat
nem látnánk sehol. Oh, sápadt kezű kedves,
ne haragudj, de erről álmodni üres
buborék-játék. Hallod, mit mond a rádió?
A munkátlanok száma ma ötvenmillió.
Halál, materializmus, gázbomba,
Hitler, Al Capone, földrengés, India . . .
Fáradt vagyok, aludni kéne már,
az álomban nincs talaj és határ.
Bután horkolni! S ha felnyitnám szemem,
megpillantanám egy riadt reggelen,
mint úszó, hívó messzi délibábot,
az igaz embert s az igazabb világot.

HINDUSZTÁNI TÁNCOSNŐ

Mint ijedt gyök rebben ide-oda,
kezét védőpajzs módjára maga elé tartja,
féli a bábész, fehér tömcget,
amely okker testét úgy bámulja,
mint vadállat sörényét.
Karja sietve mozog és kígyó módra görbül,
mintha Visnu száz karja mozogna,
és tekintete lassan biztosabb lesz.

Már nincs is itt a párizsi fabódében,
kandi fehér arcok gonosz fintorában.
Kígyókarjai titkos falakat húztak,
s most már pálmás Keleten táncol,

szeme messze réved, tikkadt ind tájakat lát,
talán Siva borzalmas arca vigyorog rá.
Ki hallja most a rokkant zongorát?
A póre test nem érzi a párisi őszt,
a kábulat puha selyemfüggönyöket húz
a hindusztáni táncosnő köré.

Egyszerre ájultan földre hull,
mint nyilat kapott aranymadár.
Taps, röhej és olcsó tréfa
zúg lent durván és veszettül,
de a révület szent, szivárványos selymén
semmi se hatol keresztül.

ON REVIENT TOUJOURS

Egy pillanat volt az egész:
lassan felfelé mentem a Métróból,
és kint a Place Pigalle zűrés zaja úgy duruzsolt,
mint régi, kedves társaság meleg hangzavara,
mikor az ismerős ház előszobájába lépünk.
Igen, hát ismét itt vagyok,
fények, emlékek, vágyak és varázsok
édes és illatos tenyerében.
De csak most, ebben a felfénylő pillanatban
eszméltem rá a valóságra,
Párisra, a beteljesült életre,
elcsukló bácskai vágyak csodás megvalósítására.
Vidámabban lépem a lépcsőt, s mikor kint vagyok
a párás párizsi délutánban, zakatoló szívvel érzem,
mint ölel át a régi kedves vágyott karja,
mint szorít magához szívós szerelemmel,
hogy lélegzetem is elakad.
– Igen, én hűen visszatértem!

1932

EZÜST TULIPÁN

Valahol a magyar mesének
smaragdos selymes mezején,
száz színben szikrázó napfényben
elém villant egy lengő lény.
A tündé lény ekképpen szóla:
„Milyen volt az utad? Nehéz?”
Szemében bús fények csillogtak,
s haja aranylott, mint a méz.
Intettem, és ő így folytatta:
„Tovább kell menned, még tovább,
de utadra virágot adok,
s e virág néked lángot ad.
Lángot, erőt, vigaszt s világot,
hogy mindig tudjad, merre menj.”
Mentem tovább, elmúlt az álom,
Az út nehéz, sötét a menny,
az éjszaka öröknek látszik,
és végtelennek az ugar,
de virágom egyre világít,
s utat mutat, mint égi kar.
Nézem a szirmok fényvarázsát,
a tulipánra hajlok,
s most értem csak a bűvös rejtélyt:
a szirmok közt egy szív dobog!
Egy szív dobog! Így szív ragyog!

1933

ÁKÁCOK AZ ŐSZBEN

Állnak az ákácok bús, bácskai őszben
kopaszul, szegényen s türelmesen állnak,
szél rázza fejüket, fejsze csap húsukba.
Nincsen épp jó sora az ákácifáknak.

Állnak csendben, árván a csatorna mentén,
állnak szerteszórva a Tisza vidékén,
ákác-bánatokról sír zörgő harasztjuk . . .
Fanyar ákácfüstöt fúj a zsellér kémény.

Tölgybe, cserbe, hársba villám csap le néha,
de az erdei fa már tündérré is látott!
Ti csak sivár síkot s sáros embert láttok,
aki tépi, téri az árva akácot.

Vártok valamire, bús, árva akácok?
Álmodtok-e néha nagy, zúgó erdőről?
Vagy belenyugodtok a mostoha sorsba,
s nem törődtek véle, a holnap mit őről?

Mennyi árva akác áll a nagyvilágban . . .
Nagy testvéri vággyal gondoltok-e rájok?
Rosszabb, jobb-e sorsuk, milyen az ősz arra?
Tépi őket ott is ember, vihar, átok?

Ne nyögjetek, tarlott bácskai ákácok,
sáros világtoknak ha nincs fénye, pírja,
lesz azonban ünnep, lesz még egyszer május,
s a sok ákácillat összeborul sírva.

FELHŐK

Elnézem, mint úsznak, eveznek gögösen a végtelen azúrban. Az egyik talán a holland partok felett verődött össze, talán Amszterdam csatornáin felett, a másik talán a finn tavakban pillantotta meg először habos alakját. Most dél felé húznak, mint régi vikinggályák is elkószálnak a Földközi-tenger öblei felé, s tarkává varázsolják Szicília, Malta, Ciprus egét. Az országhatárokkal nem törődnek, a sorompók, az egyenruhák éppúgy nem érdeklik őket, mint a városok és a nyüzsgő terek, ők magasan járnak, s talán tudomásul sem veszik, hogy az alattuk vergődő sárgolyón harcol, sikong, álmodik, felgyúl és ellobban az élet.

Ó, milyen tiszták vagytok, s milyen gögösek vagytok, milyen szabadok és milyen örökkévalók a formák születésében, halálában, a szétfoslásban és a tömörülésben! Egy morzsa salak, egy porszem sines harmattesteteken, tiszták vagytok, mint az angyalok lelke. Ember hiába repül föl közétek: hamarosan ismét lehull a földre, a sárba, az élet meleg mocsokjába.

Nézlek benneteket, foszló, veszteglő alakokat. Órákig elbámulom az örökké változó játékot. Most egy szomorú leányfej dől hátra, de íme, a haja leválik, apró pihékbe foszlik, s a fej olyan lesz, mint habzó pezsgősphár. Nem messze háromescsúsz hatalmas havas hegylánc úszik, amott pedig egy nagyszakállú aggastyán hunyorít a bal szemével, azután szétnyílik az arca, mintha lobogós pofaszakállja nőtt volna. Fehér lombú fákat is látok ott, alattuk talán bárányok barangolnak a kékítőszíndű mezőn. Ó, hogy vágyódom utánatok, ti játékos, fölényes elérhetetlenségek! – Lehunyom a szemem.

Sötét szobában járok, és gyertyavilág mellett egy könyvet keresek a polcon. Végre megtaláltam. Sárga, ódon kiadás. Bologna 1633. Fioretti – áll a címlapon, és én szívemhez szorítom a könyvet. Lassan kimegyek a keribe, letörök egy szál liliomot, a Fioretit az imzszámolyra teszem, és kezemben a liliummal olvasom a nagy szent életét. A nap szelfden szórja fényét, madarak csicseregnek, és rászállnak a fészület karjára.

– Mehetünk! – szólal meg valaki mögöttem, és megérintette a vállamat. A lilium kihull a kezemből. Megyek, bandukolok az idegen után kapaszkodó utakon, fekete erdősegeken keresztül. Fejem elkó-

kad, lélegzetem egyre szaporább. Végre itt állunk a csúcson Isten előtt.

– Mit akarsz? – kérdezte az Úr kissé türelmetlenül, és arra kényszerített, hogy fehér arcába nézzek.

– Felhő szeretnék lenni – mondtam gyorsan.

Az Úr a tekintetével végigsimította lelkemet.

– Jó. Ha teljesen tiszta vagy, ha nincs benned egy szem salak se . . .

– Tiszta vagyok – mondtam mély meggyőződéssel. – Minden földi mocsoktól megtisztultam. Azt hiszem, jó felhő lenne belőlem.

Az Úr rám pillantott, és máris ott úsztam a végtelen azúrban. Szabadon! Könnyen! Tisztán! Gőgösen! Hűvösen! Főlényesen! Minden földiségtől megszabadultan! Lent kavargott a sár, a sóhaj, a gyűlölet, a fájdalom, a harc, a hit és az ostobaság. Nagyon magosan jártam. A nap vakító kék fénye szikrázott a hűvös magasságban. Milyen tiszta vagyok, ó, milyen kábítóan tiszta!

Igy karsú felhőhúgoeska úszott el mellettem.

– Nem érzed a porszemet? – kérdeztem elfulladva, s máris éreztem, hogy mázsás súlyok kapaszkodnak felhőtestembe.

– A porszem! – dörgött egy borzalmas hang, és a felhők megre-megtek.

– A porszem! – sikoltzott a nap czernyi kék lángú szikrája.

Hát mégsem voltam tiszta? Nem tudtam lerázni magamról minden földi mocskot?

Éreztem, hogy zuhanok. A porszem oly súlyos volt, mintha egy tonna ólom lett volna.

– Mit jelent ez a porszem? Honnan jött ez a porszem? Ó, hát miért nem lehetek tiszta minden földiségtől? Hiszen én tiszta akar-tam lenni, tökéletesen tiszta!

Senki sem hallotta panaszos hangomat. A porszem kegyetlenül húzott, és én zuhantam, egyre gyorsabban, zuhantam vissza a sárba, a mocsokba, az életbe, a fájdalomba.